

comprendre la trajectòria de RCR Arquitectes és imprescindible llegir la revista *El Croquis* i veure les fotografies de les obres construïdes i dels seus projectes. D'altra banda, és molt important assenyalat que aquesta revista només publica els treballs dels millors arquitectes del món. És a dir, que la publicació dels seus treballs és un reconeixement públic de l'obra d'Aranda/Pigem/Vilalta.

El número de la revista esmentada consta de tres volums. El tercer és el que es refereix a RCR Arquitectes i es divideix en els apartats següents: en primer lloc, el currículum, on apareix la biografia dels components de l'equip; a continuació hi ha els guardons que han aconseguit i els concursos en què han guanyat els primers premis; després es troben dos textos, en el primer dels quals (*Test para un Examen de Arquitectura*) les respostes dels arquitectes són una autèntica declaració dels seus principis i del seu ideari, i el segon és un escrit del doctor en arquitectura Carlos Martí Aris titulat *Cristalizaciones (un comentario de la obra de Aranda/Pigem/Vilalta)*. Es tracta d'un text d'una gran sensibilitat en què explica amb molta claredat l'obra d'aquests arquitec-

tes. Finalment es troben algunes de les seves obres i dels seus projectes més recents, acompanyats de documentació escrita, fotogràfica i gràfica.

Per concloure, són molt adequades les frases de l'article de Josep Maria Montaner, arquitecte i catedràtic d'ETSAB-UPC, publicades al diari *El País*, el passat 24 de setembre, titulat «Arquitectura

catalana, de Miralles a RCR», on afirma que la desaparició d'Enric Miralles fou un cop duríssim per a la cultura catalana, tenint en compte que era l'arquitecte català més creatiu i que més prestigi internacional estava aconseguint. En un altre paràgraf del mateix escrit, però, diu que l'arquitectura catalana continua aportant nous noms al

panorama arquitectònic. Els nostres mitjans provincials i locals no ho han registrat, però ja existeix un altre equip català que per la seva qualitat i per la intensitat de la seva obra està aconseguint un merescutíssim reconeixement en els fòrums internacionals: es tracta de RCR Arquitectes.

Jordi Fortet i Roura

El mas i les pedres

Un any abans que Josep Pla morís, Frank Keerl, el seu nebot i amo actual del mas, va fer posar calefacció a totes les habitacions de la casa. «Sembla que aquest hivern no ha fet gaire fred», va comentar Josep Pla així que va arribar la primavera. Aprofitant que Maria Josepa Gallofré presentava a la Fundació Pla *Amb les pedres disperses*, el volum de més de 700 planes on ha prologat i editat les 463 cartes que Josep Pla i Josep M. Cruzet van escriure's entre 1946 i 1962, una colla d'articulistes, fotògrafs i periodistes hem anat fins al mas Pla convidats per Frank Keerl. Això és el 20 de març. Passejo per la sala de 96 metres quadrats on hi ha la llar de foc amb la immensa campana sota on Josep Pla va escriure i reescriure sol, però acompanyat del seu whisky, del seu cafè i del seu tabac, quasi tots els seus llibres. Fa un moment, quan un fotògraf li ha demanat si volia seure a la cadira on el seu oncle, a més, dinava i sopava, Frank Keerl s'ha afanyat a negar-s'hi. Penso que ahir hauria estat el sanç de Pla i de Cruzet, mentre miro alguns dels gravats amb motius bíblics de les parets. El naixement del Salvador, els hebreus travessant el desert, la mort del fill de Déu... Anna Aguiló, directora de la Fundació Pla, fa fixar-me en unes reproduccions de Vermeer que són just en el costat de la sala més allunyat de la llar, a l'entrada del dormitori de Josep Pla i molt a la vora dels envejables finestrals que Keerl va fer obrir. «És l'únic canvi que hem fet. Abans, però, també hi havia molta llum», m'indica. I, mentre bec un got de garnatxa i menjo un dels bunyols amb gust de matafaluga que he agafat d'una de les plates, Keerl diu que el món de pagès se'n va a fer punyetes, que aviat es vendrà les vaques que hi ha encara al mas, que ell mateix va fer arrencar la vinya d'on sortia el vi aspre i dolent que Pla va oferir als reis el dia que el van venir a veure. Potser no val la pena entretenir-se a mirar els llibres que hi ha a les lleixes. És precisament perquè ja els coneixem que ara som aquí. Més tard, a la Fundació, Maria Josepa Gallofré ens diu que les cartes entre Pla i Cruzet són un dietari moral, i Xavier Pla que, llegint-les, comprovem un cop més que Pla no ens falla. «Lluitar és feina d'homes. Lluitar i guanyar és feina d'homes intel·ligents», va escriure a Josep Maria Cruzet en una dedicatòria que llegeixo a la carta 280 i que continua d'aquesta manera: «Retorçar l'adversitat, vèncer la catàstrofe i crear, amb les pedres disperses del nostre esperit, l'edifici de les més sòlides possibilitats de l'edifici catalana normal ha estat obra de la vostra tenacitat i de la vostra intel·ligència». És, doncs, això. I, al final, quan Frederic Sunyer dóna les gràcies a Frank Keerl, a Sebastià Borràs, que és l'hereu de Cruzet, a Maria Josepa Gallofré i a tots nosaltres per haver vingut, penso que som nosaltres qui hauríem de donar-les.

Xavier Cortadellas